

Csihák György:

A Józsi

Mindenki csak így ismerte. Soha nem mondta, sehová nem írta, hogy „DR” – pedig írhatta volna. Legtöbbször a környezetében nem is tudták. Pedig kétszeres doktor volt. Nem is akárhonnan: a prágai Károly Egyetemről – Európa egyik legrégebbi egyeteméről. A Takács József – Tibáról, amit ma Tibova-nak neveznek.

Józsi erőteljes testalkatú, csendes beszédű, ember volt, szeme sarkában mindig bujkált egy kis humor. Soha nem hallottam hangoskodni, még akkor sem, ha vitatkozott. Olyankor is inkább vidáman, többnyire csendesen nézett, mélybarna szemével.

Azt sem tudta senki, hogy hány nyelven beszél, vagy ért: mindig magyarul beszélt. Ám dolgozataiban annyi nyelv ismeretéről tanúskodott, hogy az szinte hihetetlen. Legyen az igen régi, klasszikus, vagy élő nyelv. Ismereteim szerint az első magyar ember volt, aki megtanította a számítógépet magyar rovásírással írni.

Ha csak amúgy beszélt – alig lehetett érteni. Harcsa bajuszával a szája előtt, gyönyörű gömöri tájszólását igazából jól csak az értette, aki – mint ő maga es – a Turul Kertből származik. Így aztán értette ő a székelyek nyelvét is. Azt mondta: ebben a névben, hogy Benedek Elek, minden „e” másként hangzik. Ő mondani is tudta.

Hanem azt már napjainkban se mindenki tudja, hogy egy terület katonailag akkor van elfoglalva, ha oda a gyalogság bevonul. Mehet oda drón, lehet ott lézerezni, bombázni, még tankcsatát is lehet ott nyerni – de a területet elfoglalni máig csak a gyalogság tudja. Vagyis: a katona. Például a magyar katona – aki világhírű.

Az észak-amerikai legszörnyűbb háborúban, Észak Dél ellen, az ott élő népek közül, a katonák körében a bevándorlók közül legnagyobb volt a magyar katonák létszámaránya. Többségük az északiak oldalán harcolt. Abban az időben a hír továbbítása (a katonáké is!), szóban és írásban történt. A déliek, az északiak minden titkos írását megfejtették, pedig még az indián nyelvekkel is próbálkoztak. A magyarok ajánlatára az északiak bevezették az angol nyelvű közlemények írását magyar rovással – amit a déliek soha meg nem fejtettek.

Az első világháborúban a Monarchia a háború első évében egymillió katonát veszített. A háború egész ideje alatt, a porosz emlékün felnőtt német hadvezetőség mindig ragaszkodott ahhoz, hogy a legveszélyesebb helyeken magyar egységek küzdjenek.

Igaz, a bosnyák is jó katona, ők is a mi fajtánk, csak a mienkénél hosszabb ideig tartó török megszállás alatt, a többségük moszlim hitű lett. Ha igazak a pletykák, azért a jó bort, vagy pálinkát ők sem vetik meg. Hanem a vazsmegyei rossebb bakák, még náluk is híresebbek voltak. No, nem híresebbek, mint a székely ezredek. Ám Kossuth is, amikor magyar haderőt kellett teremtsen, szinte pillanatok alatt, az Alföld nagy parasztvárosaiba ment regrutát toborozni. Amikor Magyarországon a mezőgazdaság tönkrement, akkor Nagy Imre kitalálta a „Kertmagyarországot” – ő is a magyar paraszthoz fordult segítségért.

Mert a magyar földműves, akit mi parasztnak is nevezünk, nem akárcsak. Ő az, akit mint a Duna menti földműves műveltség népét már itt találták Árpád honfoglalói is. A két nép vérszerződést kötve, hazát alapított itt, és a mi történelmi alkotmányunk szellemében valamennyi nemes. Akkor is, amikor Horthy Miklós vitézeket avatott, a rét tele volt fehér bőgatyás paraszttal, akiket ez után „Nemzetes Úrnak” kellett szólítani.

Józsit senki nem szólította nemzetes úrnak, nem tudni, hogy valamelyik őse vezette-e Észak valamelyik lovas hadosztályát – de biztosan egy volt ezek közül: derék, becsületos, gömöri magyar paraszt ember.

Kérdéseit nem mindég értettem. Egyszer azt kérdezte: Csihák úr, miért vagyok én határon túli magyar? Tényleg: mi az, hogy határon túli magyar?

Sok előadást tartottam a koronánkról. Egy alkalommal – Józsi ott ült az első sorban – és magyaráztam koronánk latin nevét: Sacra Regni Hungarici Corona. Korona – ez érthető, mondtam – a Regnum az ország, tehát az ország koronája. A Sacra nálam már akkor is megszentelt volt. Na és, hogy magyar – mondtam. Közbeszólt Józsi, hogy hol van ott az, hogy magyar? Hát a Hungarici, ugye így fordítják, kiabálják is, hogy „Ria, ria, Hungária” – azt jelenti, hogy magyar. Igen, mondja Józsi, ő ezt érti, de hol van ott az, hogy magyar? – mert ő látja, hogy hun – de nem látja, hogy magyar. Dühbe gurultam. Nyavalyás betyár! Hát nem igaza van? Hol van ott az, hogy magyar – ha egyszer Hungarici? Sok kutatás után, megállapítottam, hogy az bizony azt jelenti, hogy Hunország, vagy hunok országának – a koronája. Én nem tudtam – de ő igen.

Egy következő alkalommal Csikszeredában tartottunk övezeti történeztalálkozót. Józsi is tartott előadást, amit az elnöklő egyetemi intézeti igazgató – „sajátos etimológiának” tartott. Nem csodálkoztam – az igazgató úr máshol ilyesmit nemigen hallott.

A rendezvény első napján, korán reggel bementem az előadóterembe. A korareggeli, kissé homályos teremben, egyszerre észrevettem egy alakot. Az első sorban ült és az előtte lévő asztalra borult. Közelebb menve, észrevettem – Józsi volt. Józsi csendesen horkolt. Nem zavarom, gondoltam – had aludjon, a kezdésig még van vagy fél óra. Kezdtém kipakolni a holmimat – készültem a dolgomra. Józsi egyszerre fölnezett, csendesen üdvözölt és érdeklődött hogylétem felől.

Néhány nap múltán megtudtam. Józsi, a Kassától úgy hetven kilométerre nyugatra lévő Tibából, gyalog jött Csikszeredába. Át Ukrajnán. Gyalog, parasztok, cigányok szekeren – ahogy adódott. Beszélni tudott mindegyik nyelvén. Azon a napon hajnalban célba ért, bement a rendezvény termébe és próbált egy kicsit szundikálni. Utóbb igazán megsajnáltam, hogy mocorgással álmat megzavartam. Ő akkor es csak mosolygott – egy kis huncutsággal a szemé sarkán.

Az egyik magyar őstörténeti találkozónkon láttam Józsit, mondjuk: igen furcsán menni. Nehezen tipegett, két lábát – úgy csípőből – kicsit széjjel tartva. Hirtelen furcsa gondolataim támadtak, de elvettem azokat gondolván, hogy Józsink a féle helyeken nemigen járhat. Óvatosan érdeklődtem szobatársaitól, akik valahogyan – nekem furcsán válaszolgattak. Egyikük végül kipakolt.

Józsi mindkét talpa fekete. Akkori hazájában kihirdették, hogy mindenki jelentkezhessen, hogy egykori földjét visszakapja. Józsi jelentkezett, mire behívták egy házba, ahol arra győzködték, hogy mondjon le a család hajdani földjéről, ő meg nem hagyta magát. Próbálták, de nem állt kötélnek. Közben a talpát feketére égették. Persze nem hittük el.

Ám Józsi talpa fekete volt. Ezt többen is megerősítették. Egyszer aztán jött a hír, hogy elhunyt, alig lehetett több mint ötven éves.

Zürich, 2018. farsang idején